

## **Nr 133.**

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1947/48 till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning m. m.; given Stockholms slott den 21 februari 1947.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

## **GUSTAF.**

*Josef Weijne.*

---

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 februari 1947.*

**N ä r v a r a n d e :**

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet och statsrådet Mossberg anför chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Weijne följande.

Enligt den till 1947 års statsverksproposition fogade bilagan 10 (åttonde huvudtiteln, punkterna 127 och 238) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1947/48

dels till Bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning ett anslag av 350 000 kronor,

dels ock till Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskaplig kurs ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

Sedan ärendena numera färdigberetts, anhåller jag att ånyo få anmäla desamma.

## 1. Anslag till bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning.

### a. Inrättande av ett nytt socialinstitut i Lund.

Tanken på ett tredje socialinstitut, förlagt till Lund, väcktes redan av socialutbildnings-sakkunniga (stat. off. utr. 1944: 29) under förutsättning, att utbildningskapaciteten för instituten i Stockholm och Göteborg skulle visa sig otillräcklig. Hösten 1945 upptogs frågan till diskussion i Lund, och i april 1946 bildades *Sydsvenska föreningen för socialutbildning* med representanter för Lunds universitet, för olika sociala institutioner, för de skånska landstingen samt för städerna Malmö, Hälsingborg, Lund och Kristianstad. Nämda förening har nu gjort framställning om ett statsbidrag av 72 000 kronor från och med nästa budgetår till ett socialinstitut i Lund, vilket i stort skulle organiseras med instituten i Stockholm och Göteborg som förebilder. Under förutsättning att statsbidrag beviljas anser föreningen, att institutet bör kunna starta sin verksamhet höstterminen 1947. Härigenom skulle, anföres i framställningen, en ny utbildningsväg öppnas för den sydsvenska ungdomen, som av naturliga skäl endast i begränsad omfattning kunnat utnyttja möjligheten av utbildning vid instituten i Stockholm och Göteborg. Ett institut i Lund anses vidare utan svårighet kunna finna lämpliga lärarkrafter för de undervisningsuppgifter, som icke anförtros åt institutets fasta lärarstab.

Över framställningen ha efter remiss yttranden avgivits av socialstyrelsen, statskontoret, svenska landskommunernas förbund samt styrelserna för socialinstituten i Stockholm och Göteborg.

Behovet av ökade möjligheter för socialpolitisk utbildning. I fråga om utbildningsbehovet ha i de avgivna yttrandena bland annat följande synpunkter kommit till uttryck.

*Styrelsen för socialinstitutet i Stockholm* framhåller, att efterfrågan på utbildad arbetskraft för socialt arbete och kommunernas kamerala uppgifter befunnit sig i fortsatt oavbruten stegring under de sista åren och att tillströmningen av sökande till institutet i Stockholm ytterligare ökat trots tillkomsten av göteborgsinstitutet, samt yttrar vidare:

Stockholmsinstitutet antager för närvarande årligen 150—160 studerande för en utbildning, som i regel omfattar 2½ läsår. Denna utbildningskapacitet kan under inga förhållanden ökas, innan institutets lokalfråga erhållit en tillfredsställande lösning. Sedermera torde en viss ökning kunna äga rum på den kamerala och den socialkommunala linjen men däremot icke på den sociala, särskilt med hänsyn till den direkta handledningen av de studerande och bedömningen av deras lämplighet för socialt arbete. Härtill kommer att intresset för särskilda påbyggnadskurser för olika områden visat sig vara mycket stort, och det är sannolikt, att sådana kurser måste anordnas i större utsträckning och på flera områden än vad som ursprung-

ligen förutsatts. Anordnandet av dylika kurser är i flera avseenden mycket krävande. Därest denna uppgift liksom hittills helt och hållet skall lösas av stockholmsinstitutet, måste detta med hänsyn till såväl lokalförhållandena och institutets ekonomi som även personalens arbetsbelastning sannolikt så småningom föranleda en viss begränsning av antalet studerade i den grundläggande utbildningen. Med hänsyn härtill och till den växande efterfrågan på socialt utbildad arbetskraft finner styrelsen det önskvärt, att ytterligare ett socialinstitut kommer till stånd och att det lämpligen bör förläggas till södra Sverige.

*Styrelsen för socialinstitutet i Göteborg* erinrar om att socialutbildnings-sakkunniga beräknade behovet av från socialinstitut examinerade till 200 per år. Sedan göteborgsinstitutet fått rymligare lokaler och vunnit stadga, hoppas det kunna mottaga cirka 75 personer årligen för utbildning. Då stockholmsinstitutet för närvarande antager 150—160 studerande årligen, skulle alltså det årliga behov, som socialutbildningssakkunniga räknat med, i det närmaste kunna fyllas, även om ej alla, som intoges såsom elever, nådde fram till diplomering. Styrelsen håller emellertid för sannolikt, att ett ökat behov av socialt utbildad arbetskraft komme att förefinnas, men framhåller samtidigt, att det ej finnes någon verklig utredning av det blivande behovet bakom dessa förmodanden. Styrelsen påkallar även uppmärksamhet beträffande spørsmålet om elevkårernas vid socialinstitutet fullgoda rekrytering och anser, att en ökning av utbildningskapaciteten under vissa förhållanden skulle kunna medföra en genomsnittlig försämring av elevmaterialet. Skulle det emellertid visa sig, att en väsentlig ökning av socialinstitutens utbildningskapacitet är påkallad, tillstyrker styrelsen ifrågavarande framställning.

*Socialstyrelsen* erinrar, att styrelsen i utlåtande över socialutbildnings-sakkunnigas betänkande I (stat. off. utr. 1944: 29) framhöll, att behovet av socialpolitiskt och kommunalrättsligt utbildad personal blivit allt större på grund av socialvårdens utveckling på olika områden, att det även vore att förvänta, att kommunerna i ökad omfattning komme att anställa utbildade tjänstemän samt att en kommunal nyindelning, syftande mot större enheter, ytterligare komme att understryka denna utveckling. Styrelsen fann därför socialutbildningssakkunnigas beräkning av rekryteringsbehovet — 200 utbildade per år — vara hållbart endast på lång sikt. Under en övergångstid av minst 10 år, innan erforderliga anställningar av diplomerade socialarbetare ägt rum, måste nämligen efterfrågan på utbildad arbetskraft komma att bli väsentligt större. Det finns emellertid, framhåller socialstyrelsen, en omständighet, som gör, att det nuvarande stora behovet av personal med högre social fackutbildning även kommer att bestå efter nämnda övergångstid. Vid centralisering av en kommuns förvaltning och anställande av en eller flera tjänstemän komme nämligen dessa första gången ofta att utses bland förtroendemännen. Därefter överginge man vanligen till att anställa utbildad arbetskraft.

För att i någon mån kunna bilda sig en uppfattning om hur stor den nuvarande efterfrågan är på utbildad arbetskraft för socialt arbete och för kommunernas kamerala uppgifter, hade socialstyrelsen, anför styrelsen vidare, från socialinstitutet i Stockholm införskaffat uppgift om antalet för institutet kända lediga sociala platser under fyra månader 1946 samt i vilken utsträckning dessa platser kunnat besättas med utbildad eller annan arbetskraft. Såvitt institutet hade sig bekant, hade av 112 lediga platser endast 30 tillsatts med från institutet diplomerade och 8 med annan arbetskraft.

Socialstyrelsen framhåller vidare, att, även om det nuvarande stora behovet av utbildad arbetskraft icke skulle vara av konstant natur — en uppfattning som styrelsen icke kunde dela — så motsvarade emellertid den nuvarande utbildningskapaciteten vid instituten i Stockholm och Göteborg ingalunda 200 examinerade eller det antal, till vilket det årliga behovet beräknades uppgå av socialutbildningssakkunniga. Att märka vore nämligen, att avgången av elever, som ej fullföljde sina studier, vore betydande. Men även efter en ökning av den nuvarande intagningskapaciteten anser styrelsen, att de båda instituten av olika skäl icke komma att kunna mottaga det antal elever socialutbildningssakkunniga räknade med. Dessa hade räknat med en betydande utvidgning av stockholmsinstitutet från 120 till 230 nyintagna elever per år. Även göteborgsinstitutet skulle öka sin årliga intagningskapacitet från nuvarande 60 till 100 elever. Styrelsen tillstyrker därför framställningen om statsbidrag till ett socialinstitut i Lund.

*Svenska landskommunernas förbund* anser, att efterfrågan på specialutbildad arbetskraft för landskommunernas behov kommer att avsevärt överstiga tillgången vid tiden för kommunsammanslagningen och åren närmast därefter. Inrättandet av ett tredje socialinstitut i Lund redan hösten 1947 skulle komma att i någon mån lindra övergångssvårigheterna. Först någon tid efter kommunsammanslagningens genomförande syntes emellertid det av sammanslagningen föranledda ökade behovet av specialutbildad personal komma att framträda i full utsträckning. Enligt förbundets mening talade stor sannolikhet för, att det härvid komme att röra sig om ett ökat konstant behov av utbildad arbetskraft, ehuru det vore uteslutet att förebringa någon utredning om detta konstanta behov av arbetskraft för landskommunernas del.

Förbundet framhåller vidare, att göteborgsinstitutets farhågor beträffande elevrekryteringen förtjänade största beaktande. Om ett socialinstitut i Lund skulle få tillräckligt många elever, syntes det med nuvarande läge på arbetsmarknaden bli nödvändigt med vissa eftergifter i fråga om inträdesfordringarna. Det torde bli nödvändigt att söka tillvarataga och utbilda sådana personer, som i förtroendemannaställning eller som lägre tjänstemän inom kommunalförvaltningen och socialvården visat sig väl skickade

för det arbete, varom här vore fråga, även om det i någon mån kunde brista i det dokumenterade teoretiska underlaget. Ett sydsvenskt socialinstitut finge även särskilt under de första åren räkna med betydande svårigheter i fråga om möjligheterna att bereda eleverna lämplig praktik. Likaså komme det förmodligen att möta vissa svårigheter att erhålla lämpliga lärarkrafter för de mera praktiskt betonade ämnesgrupper, som vore av särskilt värde för tjänstemän i landskommunerna. Trots dessa mindre gynnsamma omständigheter vore förbundet av den meningen, att starten för det tredje socialinstitutet icke kunde uppskjutas längre än till hösten 1947.

*Statskontoret* är däremot tveksamt, om tillräckliga motiv föreligga att omedelbart inrätta ytterligare ett socialinstitut, samt ifrågasätter, om antalet kompetenta sökande blir tillräckligt stort, särskilt till den socialkommunala linjen. Toges hänsyn jämväl till befolkningsutvecklingen under det närmaste tiotalet år, vore statskontoret för sin del icke berett förorda, att ett nytt institut i Lund nu upprättades.

**I n s t i t u t e t s o r g a n i s a t i o n.** Enligt Sydsvenska föreningens för socialutbildning ifrågavarande framställning skall institutet bestå av en social och en socialkommunal utbildningslinje, båda i huvudsak organiserade efter motsvarande förebilder vid instituten i Stockholm och Göteborg. Sammanlagt anses till en början böra intagas omkring 60 elever per år. Huruvida jämväl en teoretisk linje bör inrättas, bör enligt föreningens mening först senare upptagas till övervägande. Inrättandet av en kameral linje anses knappast kunna komma i fråga redan på grund av svårigheten att finna kompetenta lärare. Undervisningen skulle i likhet med vad som gäller vid instituten i Stockholm och Göteborg vara kostnadsfri för eleverna.

*Socialstyrelsen* delar föreningens uppfattning, att en social och en socialkommunal linje böra inrättas samt att en intagning av 60 elever per år är lämplig. Även *styrelserna för socialinstitutet i Stockholm och Göteborg* tillstyrka den föreslagna organisationen samt understryka betydelsen av att det nya institutet såväl i fråga om utbildningens art och kvalitet samt utbildningstidens längd som beträffande inträdesfordringarna uppehåller samma standard och i stort sett följer samma grundsatser som de redan existerande instituten.

**S t a t s b i d r a g.** Enligt upprättad kostnadsberäkning ha utgifterna för institutets första verksamhetsår beräknats till sammanlagt 92 000 kronor. När institutet blir fullt utbyggt, beräknas de årliga utgifterna uppgå till närmare 120 000 kronor. I fasta, årliga kommunala bidrag räknar Sydsvenska föreningen för socialutbildning med 20 000 kronor. För budgetåret 1947/48 begäres därför statsbidrag med 72 000 kronor. För den fasta personalen — en ämneslärare tillika föreståndare, en ledare av den praktiska kursen samt en kontorist — har räknats med samma löneställning som för motsvarande tjänstemän vid socialinstitutet i Stockholm och Göteborg.

De för första verksamhetsåret beräknade utgifterna framgå närmare av följande sammanställning:

1 fast lärare, lönegrad A 27, ortsgrupp D, grundlön . . . . .	kronor	9 390
1 ledare av den praktiska kursen, lönegrad Eo 26, grundlön	»	8 400
1 kontorist, lönegrad Eo 9, grundlön . . . . .	»	3 237
rörligt tillägg och kristillägg, 31 procent å förestående lönebelopp . . . . .	»	6 518
provisoriskt lönetillägg, 3 × 690 kronor . . . . .	»	2 070
vikariatsersättning och sjukvård . . . . .	»	800
arvode till institutets föreståndare . . . . .	»	2 000
bibliotek, engångsanslag för upprättande av ett handbibliotek, bokinköp, bindning m. m. . . . .	»	8 000
bibliotekets katalogisering, bokurval m. m. samt arbete i samband med upprättandet . . . . .	»	2 500
föreläsningensarvoden m. m. (220 föreläsningar å i genomsnitt 30 kronor per timme, 100 föreläsningar å i genomsnitt 55 kronor per övning och 300 tentamina å 10 kronor) . . . . .	»	15 100
omkostnader för inventarier, skrivmateriel, porto, tryckning, bokföring m. m. . . . .	»	6 000
kostnad för inträdesprov . . . . .	»	1 000
kostnad för upprättande av undervisningscentra . . . . .	»	3 500
lokalkostnader . . . . .	»	4 000
stipendier (beräknat efter 15 st. å 1 080 kronor) . . . . .	»	16 200
oförutsedda utgifter . . . . .	»	3 285

Summa kronor 92 000.

*Statskontoret* framhåller, att kostnaden för seminarieövning icke syntes behöva beräknas högre än vid socialinstitutet i Göteborg eller till 45 kronor för var tvåtimmarsövning i stället för beräknade 55 kronor. Några medel för upprättande av undervisningscentra torde under ett första verksamhetsår — innan eleverna erhållit tillräckligt teoretiskt underlag — icke behöva beräknas. Det äskade statsanslaget, 72 000 kronor, syntes sålunda efter en mindre jämkning av posten till oförutsedda utgifter kunna minskas med 5 000 kronor till 67 000 kronor.

*Socialstyrelsen* tillstyrker statsbidrag beräknat efter samma grunder, som gälla för göteborgsinstitutet.

Departement-  
schefen.

Att förebringa en på fakta grundad utredning om det framtida behovet av socialpolitiskt och kommunalrättsligt utbildad arbetskraft torde icke vara möjligt. En arbetsmarknadsprognos kan endast bygga på hittillsvarande erfarenheter och kännedom om beslutade eller planerade reformer. Uppenbart är dock att behovet av socialpolitiskt utbildad personal blivit allt större på grund av socialvårdens snabba utveckling på olika områden. Även från kommunalförvaltningens sida resas ökade anspråk på kvalificerad arbetskraft. Tendensen att i allt större utsträckning anförtro kommunernas socialvårdande uppgifter åt tjänstemän i stället för oavlönade förtroende-

män är vidare påfallande, och det är icke osannolikt, att den nya kommunindelningen kan komma att påskynda denna utveckling. Det är därför angeläget, att socialinstitutens utbildningskapacitet verkligen motsvarar behovet av utbildade socialarbetare och kommunalkamrerare.

Såsom bland annat framgår av avgivna yttranden över den föreliggande framställningen, är efterfrågan på från socialinstitutet utbildad arbetskraft för närvarande synnerligen stor och måste anses överstiga tillgången. Den nuvarande utbildningskapaciteten vid socialinstitutet i Stockholm och Göteborg motsvarar icke heller 200 examinerade per år eller det antal, till vilket det årliga behovet av socialutbildnings-sakkunniga beräknades uppgå. Utan att fullständigt spränga ramen för institutens nuvarande organisation synas de icke ens med tillgång till större lokaler kunna komma upp till den högsta utbildningskapacitet, som de sakkunniga räknade med, nämligen för stockholmsinstitutet 230 nyintagna elever per år och för göteborgsinstitutet 100 per år. Att märka är nämligen, att avgången av elever, som ej fullfölja sina studier, är betydande. Härtill kommer att stockholmsinstitutet sannolikt måste begränsa antalet elever i den grundläggande utbildningen, om institutet framdeles i ökad utsträckning även skall kunna anordna särskilda special- och påbyggnadskurser för tjänstemän. Under sådana förhållanden anser jag, att frågan om ett tredje socialinstitut icke kan skjutas på framtiden. Det andra alternativet — en ytterligare utvidgning av de nuvarande instituten — anser jag framför allt av pedagogiska skäl icke vara att rekommendera. Det initiativ, som nu tagits till inrättande av ett socialinstitut i Lund, torde därför förtjäna stöd från det allmännas sida.

Tveksamhet har uttalats, huruvida antalet kompetenta sökande skulle bli tillräckligt stort till ett sydsvenskt socialinstitut, framför allt när det gäller den socialkommunala linjen. Dessa farhågor beträffande elevrekryteringen böra givetvis beaktas, och med nuvarande läge på arbetsmarknaden är det tänkbart, att vissa eftergifter i fråga om inträdesfordringarna till socialinstitutet bli nödvändiga. Tillfälliga konjunkturer på arbetsmarknaden kunna emellertid icke i och för sig vara argument mot inrättandet av ett tredje socialinstitut, när behovet därav kan påvisas. Dessutom torde ett sydsvenskt socialinstitut få åtskilliga sökande, som ej skulle anmäla sig till instituten i Stockholm och Göteborg.

Mot den föreslagna förläggningen av det nya institutet finner jag icke anledning till erinran. Även de sakkunniga räknade med Lund som en lämplig förläggningsort, därest ett tredje socialinstitut skulle inrättas. Den planerade organisationen av institutet synes mig likaledes vara ändamålsenlig.

Frågan om institutets inrättande befinner sig ännu på ett förberedande stadium. Denna omständighet synes emellertid icke böra utgöra hinder för att statsbidragsfrågan redan nu upptages till prövning, särskilt som en

förutsättning för att institutet kommer till stånd torde vara, att statsbidrag till verksamheten kan påräknas. Givetvis bör dock statsbidraget icke utanordnas, förrän institutets organisation erhållit mera definitiv utformning.

Driftkostnaderna för institutet ha för första verksamhetsåret beräknats till 92 000 kronor, varav statsbidrag begäres med 72 000 kronor. I likhet med statskontoret anser jag emellertid, att kostnaderna för seminarieövning icke böra beräknas högre än vid socialinstitutet i Göteborg eller till 45 kronor. Några medel för upprättande av s. k. undervisningscentra torde icke behöva beräknas under första verksamhetsåret, innan eleverna erhållit tillräckligt teoretiskt underlag och innan institutets verksamhet kommit ordentligt igång. Det begärda statsbidraget torde med hänsyn härtill kunna minskas med 4 500 kronor. Mot den föreslagna personalstaten och den fast anställda personalens löneställning torde anledning till erinran icke föreligga. Jag erinrar emellertid, att såsom villkor för utgående av bidrag till de nuvarande socialinstituteten gäller, bland annat, att fast anställda befattningshavare skola tillförsäkras den kontanta avlöning och de avlöningsförmåner i övrigt, som enligt civila avlöningsreglementet, respektive civila icke-ordinariereglementet skulle tillkomma dem, om de vore befattningshavare i statens tjänst i befattning med arbetsuppgifter, närmast motsvarande de uppgifter, som vid institutet åligga dem. De statsbidragsvillkor, som sålunda och i övrigt gälla i fråga om bidraget till de nuvarande socialinstituten, torde i huvudsak böra gälla jämväl beträffande det nu ifrågasatta bidraget. Enligt den i det föregående återgivna sammanställningen av de beräknade utgifterna under det första verksamhetsåret ha lönekostnaderna för den fast anställda personalen beräknats till  $(9\,390 + 8\,400 + 3\,237 + 6\,518 + 2\,070 =) 29\,615$  kronor. Med anledning av den allmänna löneregleringen torde utgifterna för avlöning av den fast anställda personalen under det första verksamhetsåret till följd av nysst återgivna statsbidragsvillkor och med utgångspunkt från det antagandet att Lund (nu D-ort) kommer att hänföras till ortsgrupp 3 i stället böra beräknas till 32 892 kronor, innebärande en ökning med  $(32\,892 - 29\,615 =)$  i runt tal 3 300 kronor. Då jag i övrigt ansett mig kunna godtaga de framlagda utgiftsberäkningarna torde det begärda statsbidragsbeloppet, 72 000 kronor, å ena sidan böra minskas med 4 500 kronor och å den andra ökas med 3 300 kronor och sålunda böra beräknas till  $(72\,000 - 4\,500 + 3\,300 =) 70\,800$  kronor, vilket belopp torde böra avrundas uppåt till 71 000 kronor. Av bidragsbeloppet torde minst 8 100 kronor böra användas till beredande av stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever. Jag förutsätter härvid att minst samma belopp kommer att utgå för ändamålet av medel, som anslås från annat håll.

#### b. Anslagsberäkningar.

Anslaget till bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning är för innevarande budgetår uppfört med 239 000 kronor,



varav 153 000 kronor tilldelats institutet i Stockholm och 86 000 kronor institutet i Göteborg. Gällande statsbidragsbestämmelser framgå av sid. 585 i statsliggaren.

Socialinstitutet i Stockholm och Göteborg ha därjämte för innevarande budgetår erhållit bidrag till bestridande av utgifter för provisoriskt lönetillägg med 8 400 kronor respektive 2 400 kronor från det å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisade anslaget till bidrag till provisoriskt lönetillägg m. m. åt vissa institutioner.

*Styrelsen för institutet för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning i Stockholm* har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt, att det till institutet från nu förevarande anslag utgående bidraget å 153 000 kronor måtte höjas med det belopp, som med hänsyn till gällande statsbidragsvillkor kunde föränledas av en allmän lönereglering för befattningshavare i statens tjänst.

*Styrelsen för socialinstitutet i Göteborg* har för sin del i första hand begärt en höjning av det nu från förevarande anslag utgående bidraget å 86 000 kronor med 17 000 kronor till 103 000 kronor. Därjämte har styrelsen hemställt, att bidraget måtte höjas med det ytterligare belopp, som med hänsyn till gällande statsbidragsvillkor kunde föränledas av en allmän lönereglering för befattningshavare i statens tjänst. Den i första hand begärda bidragshöjningen har motiverats med ökade utgifter för institutet till följd av elevantalets stegring och institutets vidgade verksamhet i övrigt samt institutets inflyttning i andra, rymligare lokaler. Därvid har räknats med en utgiftsökning med 6 832 kronor för avlönande av fast anställd personal, med 600 kronor till tentamensarvodet i anledning av elevantalets stegring, med 3 500 kronor för anordnande av undervisningscentra, med 4 840 kronor för lokaler och med 1 864 kronor för inventarier, tryckning, telefonabonnemang m. m. I den beräknade utgiftsökningen å 6 832 kronor för löner ingår ett belopp av 3 240 kronor till provisoriskt lönetillägg. Återstoden avser kostnader för avlönande av ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4. Ett dylikt biträde hade, framhåller styrelsen, måst anställas, enär arbetet på expeditionen stegrats högst avsevärt på grund av elevantalets ökning.

Såsom förut nämnts gäller såsom villkor för utgående av statsbidrag till socialinstitutet i Stockholm och Göteborg, bland annat, att fast anställda befattningshavare skola tillförsäkras den kontanta avlöning och de avlöningsförmåner i övrigt, som enligt civila avlöningsreglementet, respektive civila icke-ordinariereglementet skulle tillkomma dem, om de vore befattningshavare i statens tjänst med arbetsuppgifter, närmast motsvarande de uppgifter, som vid institutet åligga dem. Med anledning av den allmänna löneregleringen synes med hänsyn till nyss återgivna statsbidragsvillkor en höjning av de nuvarande statsbidragsbeloppen vara påkallad. Nuvarande bidrag ha beräknats med utgångspunkt från bruttolönebeloppen i de sär-

Departementschefen.

skilda lönegraderna. Vid utbetalning av avlöning till befattningshavare med lön enligt löneplan A eller löneplan Eo skall jämlikt Kungl. Maj:ts beslut innehållas ett belopp, motsvarande tjänste- och familjepensionsavdragen för statlig befattningshavare med samma lönegradsplacering som ifrågasvarande befattningshavare vid institutet. De sålunda innehållna beloppen skola fonderas. Fonderingen torde ha avsetts skola äga rum i avvaktan på att den till 1944 års pensionsutredning hänskjutna frågan om beredande av pensionsrätt i statens pensionsanstalt åt fast anställda lärare m. fl. befattningshavare vid socialinstitutet vinner sin lösning. Övergången från bruttotill nettolönesystem för motsvarande befattningshavare i statens tjänst torde böra föranleda, att till grund för beräkning av statsbidraget till avlöning av fast anställda befattningshavare vid socialinstitutet i fortsättningen läggas de i den nya löneplanen nr 1 upptagna nettolönebeloppen. Vad jag sålunda förordat innebär givetvis också, att någon ytterligare fondering av pensionsavgifter icke skall äga rum.

Bidraget från förevarande anslag till socialinstitutet i Göteborg utgör nu 86 000 kronor. På grund av institutets ökade utgifter till följd av dess vidgade verksamhet och inflyttning i rymligare lokaler finner jag mig böra tillstyrka en höjning av bidraget med 14 400 kronor. Med hänsyn till den allmänna löne regleringen torde bidraget böra höjas med ytterligare 7 200 kronor och sålunda böra beräknas till  $(86\ 000 + 14\ 400 + 7\ 200 =)$  107 600 kronor. Av sistnämnda skäl torde vidare bidraget till institutet i Stockholm, nu 153 000 kronor, böra höjas med 17 200 kronor till 170 200 kronor. Vid beräkningarna har jag utgått från det antagandet, att Göteborg kommer att hänföras till ortsgrupp 4 och Stockholm till ortsgrupp 5 samt att rörligt tillägg kommer att utgå efter 6 procent.

Under ifrågasvarande anslag torde jämväl det av mig i det föregående förordade bidraget till socialinstitutet i Lund å 71 000 kronor böra anvisas. Anslaget bör därför för nästa budgetår uppföras med  $(107\ 600 + 170\ 200 + 71\ 000 =)$  348 800 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 109 800 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till institutet för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning* för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av ..... kronor 348 800.

## 2. Anslag till Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskapliga kurser.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1945:153 anvisade riksdagen för budgetåret 1945/46 under rubriken Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskaplig kurs ett reservationsanslag av 15 000 kronor. Jämväl

för innevarande budgetår har anslag anvisats för ändamålet. Anslaget har med hänsyn till förefintlig reservation begränsats till 5 000 kronor.

Beträffande anslagets tillkomsthistoria må erinras om följande.

För att giva ungdomar med god intellektuell begåvning och fallenhet för socialt arbete tillfälle att erhålla förberedande utbildning för inträde vid socialinstituten förordade socialutbildningssakkunniga i sitt den 29 juni 1944 avgivna betänkande (stat. off. utr. 1944: 29) med utredning och förslag angående den högre socialpolitiska och kommunala utbildningen i anknytning till ett förslag av 1927 års skolsakkunniga inrättandet av en samhällsvetenskapligt orienterad tredje årskurs vid vissa folkhögskolor. Genom en sådan åtgärd skulle det även bli möjligt att fylla det behov av utbildning i samhällsvetenskapliga ämnen, som icke kunde tillgodoses vid läroanstalter med huvudsaklig uppgift att meddela en kombinerad teoretisk och praktisk fackutbildning för tjänster hos stat och kommun. Kursen borde förekomma endast vid ett fåtal folkhögskolor, och elevantalet borde vara så pass begränsat, att undervisningen kunde bli verkligt intensiv. Den borde omfatta dels ämnen, som utgjorde en nödvändig grundval för samhällsvetenskapliga studier, dels ämnen, som direkt hänförde sig till detta studieområde. Huvudämnena borde vara: svensk skrivning, historia (företrädesvis modern historia), näringsgeografi, national ekonomi, statskunskap, kommunalkunskap, socialpolitik samt ett främmande språk. Inträde vid samhällsvetenskaplig tredje årskurs borde kunna medgivas var och en, som genomgått andra årskurs eller på annat sätt förvärvat däremot svarande kunskaper. Över deltagande i tredje årskurs borde meddelas betyg, uppgjort efter vissa normer. Inträdessökande till socialinstituten, vilka med goda betyg genomgått samhällsvetenskaplig tredje årskurs vid folkhögskola, borde kunna vinna inträde utan särskilt inträdesprov.

I yttrande över betänkandet anslöt sig skolöverstyrelsen till förslaget om inrättande av en samhällsvetenskaplig tredje årskurs vid vissa folkhögskolor som förberedelse till studier vid socialinstituten samt hade i huvudsak intet att erinra beträffande arten och omfånget av de föreslagna lärokurserna. Överstyrelsen ansåg dock, att undervisningstiden borde utökas. Detta borde enligt överstyrelsens förslag tillgå så, att en del av det för tredje årskursen avsedda lärostoffet infogades i andra årskursen. Detta kunde enligt överstyrelsens mening ske, utan att den senare förändrades till sin allmänna karaktär. Genomgång av andra årskurs, för vilken kursplan uppgjorts i anknytning till samhällsvetenskaplig tredje årskurs, borde krävas av dem, som sökte inträde vid den sistnämnda.

Departementschefen förordade i propositionen 1945: 153, att till en början endast en samhällsvetenskapligt orienterad tredje årskurs försöksvis anordnades (socialutbildningssakkunniga hade föreslagit, att samhällsvetenskapliga tredje årskurser till en början anordnades vid tre folkhögskolor), och anförde därvid bland annat följande.

Då det gäller att för aspiranter utan högre skolutbildning underlätta inhämtandet av nödiga förkunskaper för inträde vid socialinstituten synes mig den av de sakkunniga föreslagna utbildningsvägen, nämligen inrättandet av en särskild samhällsvetenskaplig kurs vid vissa folkhögskolor, vara i hög grad beaktansvärd. Det må erinras om att 1927 års skolsakkunniga tidigare förordat införande av en på olika linjer uppdelad tredje årskurs vid folkhögskola. Detta förslag har visserligen icke föranlett utfärdande av allmänna bestämmelser i ämnet men har delvis förverkligats vid några folkhögskolor. Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande vid Hvilans folkhögskola bör särskilt nämnas i detta sammanhang. Till sitt innehåll erinrar den nu föreslagna kursen närmast om den humanistisk-medborgerliga linjen enligt 1927 års skolsakkunnigas förslag, ehuru den är mera socialpolitiskt inriktad. Av centralförbundet för socialt arbete har icke utan skäl påpekats, att just denna omständighet vittnar om en viss oklarhet i målbestämningen för den planerade kursen. Om denna skall utgöra en ren förskola till socialinstituten, föreligger knappast anledning att giva de speciellt samhällsvetenskapliga ämnena ett så framträdande rum i dess kursprogram, som nu föreslagits. Snarare borde då tonvikten läggas på de allmänbildande studier, som möjliggöra deltagande i undervisningen vid socialinstitut. Emellertid synas socialutbildningssakkunniga hava ansett, att den föreslagna kursen icke kan rätt försvara sin plats inom folkhögskolornas undervisning, om den icke vid sidan av sin särskilda uppgift även skänker en speciell medborgerlig utbildning. Av remissyttrandena framgår, att man på flera håll lagt synnerlig vikt vid just denna synpunkt.

För min del anser jag, att en tredje årskurs vid folkhögskola kan få betydelse, både då det gäller att för ungdomar, som icke kunnat förvärva högre skolutbildning, öppna tillträde till socialinstituten, och då det gäller att skänka kunskap om samhällsförhållandena åt dem, som inom folkrörelserna eller i kommunerna vilja ägna sig åt allmänna värv. Anordnandet av en kurs med detta dubbla syfte möter dock vissa svårigheter. Måhända bör en uppdelning på två olika linjer äga rum. I så fall måste av praktiska och ekonomiska skäl frågan om deras samordning undersökas. Vad skolöverstyrelsen anfört rörande fördelningen av det lärostoff, som socialutbildningssakkunniga velat sammanpressa inom den tredje årskursens ram, på två årskurser, synes mig välgrundat. Förslagets genomförande torde sålunda få en allmännare och mera ingripande betydelse för folkhögskolornas undervisning än de sakkunniga förutsatt. Det måste å ena sidan tillses, att folkhögskolans centrala, medborgerligt fostrande verksamhet icke röner ofördelaktigt inflytande av de speciella utbildningsuppgifter, som åläggas den. Å andra sidan får en folkhögskolekurs, som skall skänka en avslutad socialpolitisk utbildning, icke utvecklas till en form av lägre yrkesutbildning med syfte på social och kommunal tjänst. Därigenom skulle den av instituten vidmakthållna utbildningsstandarden på detta område äventyras. Nu nämnda frågor och även andra, företrädesvis pedagogiska spörsmål böra noggrant undersökas, innan den föreslagna tredje årskursen vid folkhögskolorna erhåller sin definitiva utformning. Jag anser därför, att till en början endast en samhällsvetenskapligt orienterad tredje årskurs bör försöksvis anordnas. Det torde böra uppdragas åt skolöverstyrelsen att med särskild uppmärksamhet följa denna kurs och att med stöd av därunder gjorda iakttagelser verkställa en utredning av de berörda problemen ur alla ifrågakommande synpunkter.

Riksdagen (skrivelsen 1945: 354) ansåg sig kunna bevilja anslag till den föreslagna, förslagsvis anordnade kursen endast under förutsättning dels att denna icke finge karaktären av tredje årskurs utan bleve en fristående, till viss folkhögskola förlagd kurs i samhällsvetenskapliga ämnen, dels ock att graderade betyg icke skulle förekomma. Riksdagen anförde:

Vad beträffar den föreslagna samhällsvetenskapliga tredje årskursen vid folkhögskolorna finner riksdagen en utbildningskurs av detta slag i och för sig kunna få ett betydande värde både ur den allmänt medborgerliga bildningens synpunkt och såsom en förberedelse för dem som ämna söka inträde vid något av socialinstitutet. Kursens föreslagna organisation är emellertid ägnad att väcka vissa farhågor. Folkhögskolans centrala uppgift, den medborgerligt fostrande verksamheten, kan möjligen röna mindre fördelaktiga verkningar genom tillkomsten av en tredje årskurs, vid vilken betyg skola ges och som är avsedd som förberedelse för annan högre utbildning av specialiserad karaktär. Skola å andra sidan graderade betyg icke förekomma, torde emellertid konsekvensen kräva, att de som efter genomgång av en sådan kurs söka inträde vid socialinstitutet i likhet med flertalet övriga sökande underkastas inträdesprov. Riksdagen beaktar de fördelar för denna kategori sökande, vilka skulle kunna följa med den av departementschefen föreslagna anordningen, men måste för sin del tillmäta de ovan anförda riskerna för folkhögskolans allmänna karaktär större betydelse. Riksdagen anser sig sålunda kunna bevilja anslag till den föreslagna, försöksvis anordnade kursen endast under förutsättning dels att denna icke får karaktären av en tredje årskurs utan blir en fristående, till viss folkhögskola förlagd kurs i samhällsvetenskapliga ämnen, dels ock att graderade betyg icke skola förekomma. I enlighet med vad departementschefen framhållit bör skolöverstyrelsen med särskild uppmärksamhet följa kursen och med stöd av därunder gjorda iakttagelser verkställa en utredning av de berörda problemen ur alla ifrågakommande synpunkter.

Genom beslut den 14 december 1945 medgav Kungl. Maj:t, att en specialkurs i socialvetenskapliga ämnen finge läsåret 1945/46 försöksvis anordnas vid Viskadalens folkhögskola i huvudsaklig överensstämmelse med en i ärendet företedd studieplan, vilken uppgjorts av folkhögskolans rektor i samråd med socialinstitutet i Stockholm och Göteborg. Tillika anvisade Kungl. Maj:t till bestridande av kostnaderna för kursen ett belopp av högst 9 400 kronor att utgå från det å riksstaten för budgetåret 1945/46 uppförda reservationsanslaget å 15 000 kronor till Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskaplig kurs. Av de sålunda anvisade medlen togos omkring 8 153 kronor i anspråk. Kursen, som omfattade 21 veckor, pågick samtidigt med folkhögskolans huvudkurs. Till kursen anmälde sig ett 30-tal sökande. Av dessa antogs 16 såsom elever. Omkring två tredjedelar av eleverna kommo från folkrörelserna, de flesta med folkhögskolans andra årskurs bakom sig. Enligt en av rektor vid folkhögskolan till skolöverstyrelsen avgiven redogörelse har studieplanens ämnesfördelning i stort sett visat sig lämplig. Den i studieplanen ingående nybörjarkursen i engelska, omfattande två veckotimmar, har dock icke motsvarat förväntningarna, varför den icke med-

tagits i studieplanen för den specialkurs i socialvetenskapliga ämnen, som under innevarande budgetår anordnas vid Viskadalens folkhögskola och till vilkens anordnande Kungl. Maj:t förut denna dag anvisat ett belopp av högst 9 000 kronor från reservationsanslaget till Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskaplig kurs.

I skrivelse den 18 november 1946 har *skolöverstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel till anordnande under nästa budgetår av tre specialkurser i socialvetenskapliga ämnen. Överstyrelsen har därvid föreslagit, att kurstiden utsträcker till att omfatta högst 27 veckor och att betygsgradering skulle få förekomma i en eller annan form. Till stöd för sitt förslag har överstyrelsen anfört bland annat följande.

Av de 16 elever, som bevistade den vid Viskadalens folkhögskola läsåret 1945/46 anordnade specialkursen i socialvetenskapliga ämnen, sökte 13 inträde vid något av socialinstituten. Av dessa vunno 11 inträde, varav 9 vid socialinstitutet i Stockholm och 2 vid socialinstitutet i Göteborg. Någon erfarenhet av dessa elevers deltagande i undervisningen vid instituten föreligger efter så kort tid av naturliga skäl ännu ej. Frågan om ett bibehållande av försökskursen ännu ett år i dess nuvarande form eller om en omläggning av densamma bör ske kan därför blott till en del prövas utifrån denna elevkategoris förmåga att vid instituten väl tillgodogöra sig undervisningen. Med hänsyn bland annat härtill har överstyrelsen ansett sig böra ur företrädesvis andra och mera principiella synpunkter till övervägande uppta frågan om förutbildningens mål och medel. Överstyrelsen har därvid haft muntliga samråd med rektorn vid Viskadalens folkhögskola, folkhögskolinspektören samt rektorn vid socialinstitutet i Stockholm.

Målet för förutbildningen anser överstyrelsen allt fortfarande i huvudsak vara att förbereda den stora kategori ungdomar till inträde vid socialinstitutet, vilka icke tidigare av olika skäl — förvärsarbete och dylikt — kunnat genomgå läroverk. Därvid synes till en början departementschefens uttalande i propositionen till 1945 års riksdag böra bringas i erinran. Han framhöll, att om kursen skulle utgöra en ren förskola till socialinstitutet det knappast föreläge anledning att giva de speciellt samhällsvetenskapliga ämnena ett så framträdande rum i dess kursprogram, som föreslagits. Även om modifikationer i enlighet härmed i det för specialkursen vid Viskadalens folkhögskola senare fastställda ämnesschemat ägt rum, har dock de samhällsvetenskapliga ämnena en framträdande plats. Det synes överstyrelsen kunna ifrågasättas om icke denna undervisning väsentligen bör tillhöra socialinstitutet och om ej allmänbildande ämnen i större omfattning än vad som nu är fallet bör beredas plats på schemat. Uppenbart är nämligen, att den kategori, för vilken denna förutbildning i första hand bör stå öppen, i flertalet fall icke har den allmänbildningsgrund att bygga på, som för andra inträdessökande till socialinstitutet redan lagts under tidigare skolgång. Det gäller framförallt vid en jämförelse med den stora grupp elever vid socialinstitutet, som avlagt studentexamen. Då det ansetts värdefullt, att institutens elevrekrytering sker från olika befolkningsgrupper och med studerande, som även haft förvärsarbete, synes det önskvärt att möjligheter beredas dem, som ej avlagt studentexamen eller inneha ett mot densamma svarande kunskapsmått att inhämta speciellt dessa kunskaper i form av en av för dem särskilt utformad förutbildning.

För att uppnå det mål för förutbildningen som ovan angavs, borde den- samma i huvudsak avse att ge de studerande studentexamenskunskaper i vissa humaniora, framför allt modersmålet och levande språk. Speciellt bör engelska därvid uppmärksammas. De differentierade inträdesprov, som inträdessökande till socialinstituten utan studentexamen för närvarande underkastas skulle i samband därmed upphöra och de på detta sätt förut- bildade vinna inträde till socialinstituten på samma villkor som studenter.

För att tillgodose detta förutbildningsbehov har överstyrelsen övervägt, huruvida icke ett *specialgymnasium för socialstuderande* skulle utgöra den bästa lösningen. Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstude- rande å Hvilan, som enligt socialutbildningssakkunniga givit anmärknings- värt goda resultat — en uppfattning som delas av överstyrelsen och de berörda fackhögskolorna — borde med de modifikationer, som betingas av utbildningens mål kunna utgöra en förebild. Dels skulle studierna vid en sådan läroanstalt kunna ske i fastare former och med inriktning på att bi- bringa eleverna ett visst fixerat kunskapsmått, vilket i huvudsak borde motsvara fordringarna för studentexamen, dels gäves ock möjligheter att genom betygsgradering bedöma elevernas förmåga och förutsättningar att fullfölja mera omfattande studier. Icke minst viktigt synes det överstyrelsen vara att graderade betyg såsom vid specialgymnasiet å Hvilan skulle kunna utdelas. Riksdagens uttalade mening, att vid nuvarande specialkurs för socialstuderande graderade betyg ej får givas, utgör icke någon pedagogisk lättnad vid den krävande förutbildning det här är fråga om, utan är tvärtom till förfång för studiernas rationella bedrivande. Eleverna, som vid insti- tuten genast måste delta i betygsgraderade skrivelser och tentamina, ha ett legitimt intresse av att få sina prestanda bedömda enligt en veder- tagen skala. Härtill kommer att rektor och lärare vid den nuvarande spe- cialkursen icke kunna undgå att i samband med intagningarna till insti- tuten lämna upplysningar av i realiteten betygsgraderande karaktär. Då det för överstyrelsen skulle vara värdefullt att samla ytterligare erfaren- heter från specialkursen vid Viskadalen och från andra specialkurser, som överstyrelsen i fortsättningen av denna skrivelse ämnar föreslå, vill över- styrelsen icke för närvarande framlägga förslag om upprättande av special- gymnasium för socialstuderande.

Överstyrelsen vill sålunda föreslå — även för att möta det stegrade utbildningsbehovet och efter samråd med de ovannämnda företrädarna för folkhögskolor och socialinstitut — att under budgetåret 1947/48 ytterligare försökskurser anordnas. En kontinuerlig och organiskt uppbyggd förutbild- ning i vissa ämnen bör därvid eftersträvas alltifrån folkhögskolans första årskurs.

Den samordning av undervisningen i andra och tredje årskurs som i överstyrelsens utlåtande över socialutbildningssakkunnigas betänkande för- utsattes komma till stånd bör emellertid enligt vunnen erfarenhet äga rum redan från och med *första* årskursen vad gäller ämnena *engelska* och *natio- nalekonomi*. Elementära kunskaper i dessa ämnen böra sålunda för de elever vid folkhögskola, som ämna ägna sig åt socialpolitiska studier, utgöra villkor för inträde i andra årskurs med anknytning till samhällsvetenskap- ligt inriktad specialkurs. Framför allt synes det vara angeläget att för- mågan att *läsa* engelska före inträdet vid socialinstituten bringas upp i nivå med den som motsvarar studentexamen. Från socialinstituten ha icke utan skäl klagats på icke-studenternas bristande kunskaper härutinnan, vilket till förfång för undervisningen medfört, att man ej kunnat begagna sig av

den viktiga engelskspråkiga samhällslitteraturen. För att åstadkomma en viss enhetlighet vad gäller undervisningens omfattning och utformning vid folkhögskolan i nämnda ämnen bör överstyrelsen få i uppdrag att efter samråd med socialinstitutet utfärda studievägledning m. m.

Beträffande de föreslagna förberedande samhällsvetenskapliga kursernas organisation torde fortfarande och intill möjligheter skapats att i särskild form ge aspiranterna från folkhögskolan en mot studentexamen svarande utbildning i framförallt modersmålet och språk, ett betydande mått av rent samhällsvetenskapliga ämnen vara erforderligt för att med nuvarande anordning av inträdesproven övergångsvis trygga en rekrytering på bred basis till instituten. Större utrymme bör dock såsom ovan anförts givas de humanistiska ämnena, i synnerhet undervisningen i engelska men även i svenska språket. En viss förlängning av kurstiden synes därför bliva nödvändig. Överstyrelsen vill föreslå, att kurserna få en utsträckning av högst 27 veckor, motsvarande huvudkurs om 21 veckor jämte 6 veckors fortsättningskurs. Studieplan bör som hittills av rektor vid folkhögskolan upprättas i samarbete med socialinstitutet och av överstyrelsen godkännas, och bör därvid eftersträvas att giva de olika försökskurserna en något skild karaktär. Betygsgradering i en eller annan form bör få förekomma.

Rörande kursernas antal och förläggning har överstyrelsen funnit det lämpligt föreslå att *tvenne* kurser utöver den nuvarande å Viskadalens folkhögskola inrättas. Omkring ett femtiotal studerande skulle därigenom kunna mottagas. Förläggningen av kurserna bör ske till sådana skolor, som i viss utsträckning tidigare ägnat den socialvetenskapliga utbildningen uppmärksamhet, t. ex. Brunnsviks, Gripsholms, Jakobsbergs eller Marieborgs folkhögskolor. Av dessa ha Gripsholms folkhögskola i skrivelse till skolöverstyrelsen den 26 augusti 1946 anhållit om att från och med nästa läsår få inrätta en specialkurs. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan överstyrelsen närmare undersökt förutsättningarna för en förläggning av kurserna, bestämma om förläggningssorterna.

Kostnaderna för anordnande under budgetåret 1947/48 av tre specialkurser av 27 veckors längd ha — oavsett eventuella utgifter för bestridande av provisoriskt lönetillägg — av skolöverstyrelsen beräknats till i runt tal 36 000 kronor.

Departementschefen.

Jag delar skolöverstyrelsens uppfattning om önskvärdheten av att den kursverksamhet i socialvetenskapliga ämnen, vilken under föregående och innevarande budgetår försöksvis anordnats vid Viskadalens folkhögskola, erhåller en vidgad omfattning. Härför talar enligt min mening icke endast behovet av att erhålla mera omfattande erfarenheter av ifrågavarande kursverksamhet än den, som den nuvarande mycket begränsade kursverksamheten erbjuder, utan även angelägenheten av att skapa en så bred bas som möjligt för elevrekryteringen till socialinstitutet. Sistnämnda skäl gör sig särskilt starkt gällande i och med realiserandet av planerna på ett nytt socialinstitut i Lund. Jag tillstyrker därför, att medel utverkas till anordnande av ytterligare två fristående specialkurser i socialvetenskapliga ämnen, förlagda till de folkhögskolor, som Kungl. Maj:t efter förslag av skolöverstyrelsen bestämmer. Med hänsyn till den ståndpunkt riksdagen



så sent som år 1945 intog till frågan om förekomsten av graderade betyg och då några nya skäl, som kunna anses tala för ett ändrat ståndpunkttagande i denna fråga, knappast föreligga, är jag icke beredd att tillstyrka överstyrelsens förslag, att betygsgradering skulle få förekomma vid ifrågavarande kurser. För överstyrelsens förslag om en utökning av den hittills tillämpade kurstiden från 21 till högst 27 veckor synes mig bärande skäl ha anförts.

Medelsbehovet för anordnande under nästa budgetår av tre specialkurser i socialvetenskapliga ämnen om 27 veckors längd har skolöverstyrelsen — oavsett eventuella kostnader för provisoriskt lönetillägg — beräknat till i runt tal 36 000 kronor. Även om hänsyn toges till den kostnadsökning för anordnande av ifrågavarande kurser, som uppstår vid bifall till det riksdagen tidigare i år underställde förslag om provisoriskt lönetillägg under nästa budgetår åt lärarpersonalen vid folkhögskolorna, torde det likväl vara tillräckligt, att ett anslag å 36 000 kronor utverkas för ändamålet. Härför talar dels den omständigheten, att kostnaderna synas vara väl högt beräknade av överstyrelsen, dels ock det förhållandet, att omkring 2 850 kronor torde komma att stå till förfogande för ändamålet av hittills anvisade medel. Anslaget torde med hänsyn till den förordade utvidgningen av kursverksamheten böra uppföras under den ändrade rubrik, som i det följande angives.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskapliga kurser* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av ..... kronor 36 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda under punkterna 1 och 2 hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

G. v. Krusenstjerna.